

---

SVETA PRIČEST I ŠTOVANJE EUHARISTIJSKOG  
OTAJSTVA IZVAN MISE (II)

*Marin Škarica, Split*

UDK 265.32  
264.7  
Pregledni članak  
Primljeno 8/2002.

4. RAZLIČITI OBLICI I ŠTOVANJA PRESVETE EUHARISTIJE\*

Treća glava Obrednika posvećena je raznim oblicima šovanja presvete euharistije. Odmah na početku jasno se kaže da je "euharistija izvor i vrhunac svega kršćanskog života. Zato se toplo preporučuje privatna i javna pobožnost prema presvetoj euharistiji i izvan mise". Ta pobožnost treba biti u skladu s liturgijom, iz nje proizlaziti i k njoj voditi. Dakle, euharistijska pobožnost svojim sadržajem i oblikom ne može biti uvijek ista, treba se prilagoditi liturgijskom vremenu i tako pridonositi da mi vjernici dublje shvatimo liturgijsko otajstvo koje se slavi i da tako potpunije sudjelujemo u liturgiji, ne samo na izvanjski način, nego ponajprije u otvorenosti duha, koji se treba očitovati i u molitvenom izričaju (Usp. EC 79; EM 58; SC 13).<sup>1</sup>

U teološkom načelu da je "euharistija izvor i vrhunac svega kršćanskog života" leži zapravo bit cijeloga Obrednika. Sukladno tom načelu u nastavku stoji: "Štujući Krista nazočnog u sakramentu, neka vjernici imaju na umu da Kristova prisutnost proizlazi iz žrtve i da je usmjerena prema pričesti sakramentalnoj i duhovnoj" (EC 80). "Ovo je zaista dragocjeno načelo, koje provodi u praksu opći princip, gore naveden, o odnosu između euharistijskog šovanja i mise, koji je sposoban uspostaviti novu teologiju i katehezu radi podupiranja čvrste i plodne pobožnosti."<sup>2</sup> Iz tog proizlazi da svi oblici šovanja euharistije, posebno pobožnost klanjanja euharistiji, trebaju imati svoje izvorište u euharistijskoj žrtvi i nužno voditi do pričesti. Navest ćemo različite oblike šovanja euharistije izvan mise.<sup>3</sup>

---

\* Prvi dio članka objavljen je u *Crkvi u svijetu*, br. 3, 2002., str. 257-279.

<sup>1</sup> Usp. R. Falsini, *Il culto eucaristico...*, str. 42-43.

<sup>2</sup> Isto, str. 43.

<sup>3</sup> Usp. P. Visentin, *nav. čl.*, str. 122-126.

#### 4.1. Klanjanje presvetoj euharistiji

Klanjanje presvetoj euharistiji potiče nas na razmišljanje o euharistijskom otajstvu i pomaže nam da se naš sakramentalni susret s Kristom nastavi u našem životu. Zapravo žrtva mise uvjetuje i oblikuje i molitvu klanjanja. Nije to puki razgovor s Kristom nazočnim u euharistijskim prilikama, nego nam omogućuje dublje sudjelovanje u cjelokupnom Kristovu vazmenom otajstvu i u otajstvu Crkve, Kristova mističnog tijela. Pomaže nam da sjedinjeni s Kristom sa zahvalnošću odgovorimo na dar božanskog života, koji se u nas izliva te svoj život prikažemo Ocu u zajedništvu Duha Svetoga. Time se u nama vjernicima jača vjera i svijest da je u euharistijskom sakramentu isti Krist koji se pojavljuje u misi. Krist umrli, uskršli i proslavljeni, Krist svećenik koji nas zagovara i kao posrednik vodi Ocu, pomiruje s Ocem i daje nam se za hranu. Dakle, Krist prisutan u sakramentu isti je s Kristom uskrslim i proslavljenim. Ta svijest i vjera pomažu nam da što svjesnije i plodonosnije sudjelujemo u slavlju Kristova spomen-čina i da se zajedno s Kristom i mi sami prinosimo Ocu nebeskom kao prinos i žrtva. U tome nam pomaže često primanje Kruha koji život daje. Euharistija kojoj se klanjamo, treba u konačnici biti blagovana, a mi po tom blagovanju posve ucijepljeni u otajstvo Kristove žrtve i pripremljeni za sljedeća plodonosna euharistijska slavlja. Stoga bi i svećenici i vjernici trebali iskreno štovati Gospodina u sakramentu euharistije (usp. EC 80; EM 50).<sup>4</sup>

Molitva pred Presvetim produžuje naše jedinstvo postignuto s Kristom u pričesti i potiče nas da u svome svagdanjem životu živimo ono što smo po vjeri primili u euharistijskome slavlju, ujedno nam pomažući da izbjegnemo nezdravi sentimentalizam i potičući nas da obnovimo savez s Kristom, koji nam pomaže da čitav naš život postane zahvaljivanje i vršenje dobrih djela, da u svijet oko sebe unosimo Kristov duh i tako svjedočimo za Isusa Krista. Potrebno je ipak naglasiti da će euharistijsko klanjanje moći postići željene učinke ako nas ono vodi prema aktivnom i sakramentalnom sudjelovanju u euharistijskome slavlju (usp. EC 81; EM 13).<sup>5</sup>

Euharistijsko klanjanje ima svoj temelj i opravdanje u činjenici da se u euharistiji klanjamo Isusu Kristu koji se za nas Ocu prinosi u euharistijskoj žrtvi. Stoga klanjanje zapravo treba biti i jest nastavak te žrtve.<sup>6</sup>

<sup>4</sup> Usp. Isto, str. 43-44.

<sup>5</sup> Usp. Isto, str. 44-45.

<sup>6</sup> Usp. G. Colombo, *Il culto eucaristico nei documenti post-conciliari: Lettura critica e prospettive teologico-pastorali*, u: Rivista Liturgica, 67 (1980), 1, str. 34-36; Usp. V. N., *Commento...*, str. 330. Mi smo na odgovarajućim mjestima u ovom

## 4.2. Izlaganje presvete euharistije

U Prethodnim napomenama ovoga dijela sustavno su prikazani i pobliže određeni bitni teološki principi o izlaganju euharistije, koji se na općenit način nalaze u raznim brojevima Upute *Eucharisticum mysterium*. Izlaganje euharistije očituje vjeru u stvarnu Kristovu prisutnost u euharistijskim prilikama i ujedno potiče duhovno sjedinjenje s Kristom te nas vodi prema sakramentalnoj pričesti. Ponovno se naglašava da "treba paziti da u takvim izlaganjima bude posve jasno izražena povezanost presvetog sakramenta s misom" (EC 82). Ta povezanost treba se očitovati i u znakovima: hostija koja se izlaže za klanjanje, ako je to ikako moguće, treba biti posvećena na misi koja prethodi klanjanju i postavljena u pokaznicu i na oltar već u misi nakon pričesti. Drugo važno načelo jest da "kod izlaganja valja brižljivo izbjegavati sve što bi moglo zamračiti Kristovu želju da nam presveta euharistija u prvom redu bude za hranu, lijek i okrepu" (EC 82; usp. EC 94; EM 60).<sup>7</sup>

Ta se povezanost i želja zamagljuje, ako se euharistija izlaže na previše uzdignutom i udaljenom prijestolju okruženom mnogim svijećama i cvjetnim aranžmanima, jer se time daje veća važnost i svečanost izlaganju euharistije nego samoj misi, te to ujedno odudara od jednostavnosti i ozbiljnosti euharistijskoga slavlja. U tom smislu treba shvatiti odredbu da se pred Presvetim sakramentom, bilo u svetohraništu bilo izloženim, treba pokloniti na jedno koljeno, a ne na oba pred izloženim, kao što je prije bilo određeno; isto tako treba

---

radu prikazali sva bitna teološka načela, koja se nalaze u raznim dijelovima ovog dokumenta, na kojima se temelji opravdanost klanjanja euharistijskim prilikama, koja nam ujedno pokazuju kako je potrebno organizirati i obavljati to klanjanje, da bi ono bilo teološki utemeljeno i ispravno. Ako želimo sve te teološke norme i načine postupanja kod klanjanja euharistiji pronaći sustavno poredane na jednome mjestu, upućujemo na: A. Pistoia, nav. čl., str. 50-57.

S obzirom na izlaganje euharistije na klanjanje, zanimljivo je napomenuti neke razlike između Upute *Eucharisticum mysterium* i ovog obrednika. Uputa određuje: "Korisno je, kad je izlaganje svećanije i duže traje, da se ono obavi na kraju mise u kojoj se mora (istaknuo M. Š.) posvetiti hostija koja se ima izložiti. Sama misa neka se završi sa *Blagoslivljajmo Gospodina bez blagoslova*" (istaknuo M. Š.) (EM 60). U ovom obredniku stoji: "Ako je izlaganje svećanije ili traje duže vremena, hostija za klanjanje *posveti se* (istaknuo M. Š.) u misi neposredno pred samo klanjanje i stavi se u pokaznicu na oltar nakon pričesti. Misa se završi *popričesnom molitvom bez završnih obreda*" (istaknuo M. Š.) (EC 94). Vidljivo je da obrednik donekle ublažava odredbu da se hostija "mora" posvetiti u misi neposredno prije klanjanja, jer obrednik jednostavno kaže da se "hostija za klanjanje posveti u misi neposredno pred samo klanjanje". Zatim obrednik više ne spominje da se misa završi sa "Blagoslivljajmo Gospodina", nego "misa se završi popričesnom molitvom". Neki još uvijek govore "Blagoslivljajmo Gospodina". Iz navedenog je očito, da se to više ne govori.

shvatiti i odredbu da se kod izlaganja euharistije upali onoliko svijeća kao i kod mise, to jest četiri ili šest svijeća, kao kod svećane mise ako je presveti sakrament izložen u pokaznici, a dvije kao kod svećane mise, ako je izložen u čestičnjaku (usp. EC 84-85, 93; EM 62). Određuje se da se kod izlaganja u pokaznici treba upotrijebiti tamjan, a kod izlaganja u čestičnjaku može upotrijebiti (usp. EC 85). No, ako želimo ostati vjerni ispravnom teološkom principu da je "slavljenje euharistije unutar misne žrtve u pravom smislu riječi izvor i svrha štovanja koje se euharistiji iskazuje izvan mise", (EC 2; EM 3e), te je stoga misa najglavniji vid štovanja euharistije, moglo bi se postaviti pitanje je li opravdano i prikladno upotrijebiti tamjan kod izlaganja euharistije u onim crkvama u kojima se on ne rabi ni kod najsvječanijega euharistijskog slavlja?! U istom smislu mogla bi se dovesti u pitanje i odredba da za blagoslov s pokaznicom na kraju izlaganja svećenik i đakon uz albu ili roketu i bijelu štolu trebaju uzeti plašt i oplećak, a za blagoslov s čestičnjakom i za nošenje sakramenta od mjesta pohrane do mjesta izlaganja samo oplećak (usp. EC 92-93). Naime, u misi se upotrebljava jednostavnije liturgijsko ruho, a hostija se vjernicima pokazuje samim rukama. Čini se da je upotreba plašta i oplećka zadržana kao ostatak starog ceremonijala, koji se ipak postupno mijenja.

Da nijedan oblik štovanja euharistije izvan mise ne može imati prednost pred misom, jer za to nema teoloških opravdanja, očituje se i u sljedećim odredbama: zabranjuje se slavljenje mise u istoj crkvenoj lađi gdje je izložen presveti sakrament; kad se izlaganje produži na jedan cijeli dan ili nekoliko dana, treba ga prekinuti za vrijeme mise, osim ako se misa slavi u nekoj odijeljenoj kapeli i ako se bar neki vjernici zadrže na klanjanju (usp. EC 83; EM 61). Obrednik razlikuje dvije vrste izlaganja: izlaganje na duže vrijeme i izlaganje na kraće vrijeme.

Produženo svećano izlaganje okuplja mjesnu zajednicu vjernika na molitvu i razmatranje. Preporučuje se da se ovakvo produženo klanjanje, uz pristanak ordinarija, obavi svake godine u crkvama gdje se redovito čuva presveti sakrament, ako se predviđa sudjelovanje odgovarajućeg broja vjernika. Ako je vjernika u nekim satima malo, presveti sakrament se u tim satima može ili, bolje rečeno, morao bi se pohraniti u svetohranište, ali ne više od dvaput dnevno. Ovakav običaj produženog izlaganja ne mora se zadržati pod svaku cijenu. Ono treba okupiti značajnu zajednicu vjernika i omogućiti im da uronjeni u molitvu i razmatranje svoju pažnju posve usmjere na Krista nazočnog u sakramentu. U tome im pomažu biblijska čitanja, homilija, prikladne euharistijske pjesme i šutnja. No, ako nema dovoljan broj vjernika, onda i samo produženo izlaganje dolazi u

pitanje, jer ono ima svoje opravdanje ako u njemu sudjeluje značajan broj vjernika. Uz ovo godišnje izlaganje mjesni ordinarij može u nekim teškim i općim potrebama narediti produženo izlaganje, koje treba imati oblik zajedničke molitve da se isprosi posebna Božja pomoć (usp. EC 86-88; 95-96; EM 63-65).

Izlaganje na kraće vrijeme može trajati različito, to jest više ili manje vremena, ali je uvijek potrebno da bude nazočan prikladni broj vjernika. Ipak je zabranjeno izlaganje samo da bi se podijelio blagoslov. Nije dovoljno samo izmoliti neku kratku molitvu ili koji Očenaš, nego je potrebno prije samog blagoslova posvetiti određeno vrijeme čitanju Božje riječi, pjevanju, molitvi, razmatranju u šutnji. Ovdje se više ne spominje odredba iz upute *Eucharisticum mysterium* da ordinariji moraju bdjeti da se ovakva kratka izlaganja obavljaju s dužnom pozornosti, ali se to sigurno podrazumijeva. Uvijek je potrebna pastoralna razboritost (usp. EC 89; EM 66).

Preporučuje se da se zadrži običaj izlaganja euharistije i vječnog ili dugotrajnog euharistijskog klanjanja u raznim redovničkim zajednicama i na pobožnim skupovima, koji to obavljaju prema svojim pravilima, kad sva zajednica sudjeluje u klanjanju, pa čak i onda kad se kod tog klanjanja izmjenjuju po jedan ili po dva člana zajednice. Napominje se da ovo klanjanje treba vršiti u duhu liturgije, ispuniti prikladnim čitanjem, zajedničkim pjevanjem i molitvama, šutnjom i osobnim molitvama. To pridonosi napretku duhovnog života, jer potiče okupljenu zajednicu na kontemplaciju, klanjanje, molitvu i promicanje duha jedinstva okupljene zajednice. U stvari, bit izlaganja euharistije na klanjanje nije ponajprije vidljivo promatranje euharistije, nego upoznavanje cjelokupnog otajstva koje euharistija sadržava i ujedno poziv da se tom otajstvu što više suobličimo i pretočimo ga u svoj svagdanji život. Sam završni blagoslov želi u nama osnažiti vjeru da nam Otac nebeski u sveobuhvatnosti euharistijskog otajstva dariva svoga sina Isusa i u njemu sve što nam je potrebno za postizanje spasenja. Taj blagoslov ujedno nas usmjeruje prema sljedećoj sakramentalnoj pričesti, koja nam omogućuje da postanemo dionicima Kristove žrtve. (Usp. EC 89, 90, 95.).<sup>8</sup>

Izlagati presveti sakrament mogu svi oni koji su i djelitelji pričesti: svećenik i đakon kao redoviti izlagatelji, a u njihovoj

<sup>8</sup> Ipak čini se da nije posve u skladu s umjerenošću i temeljnim principima ovog obrednika, kad se u njemu preporučuje da se takvo klanjanje u zajednicama obavlja i onda, kad se kod njega izmjenjuju po jedan ili po dva člana zajednice. Smatramo da bi više odgovaralo teologiji i duhu ovog obrednika da se klanjanje i molitve jednog ili nekoliko članova zajednice obavljaju privatno pred zatvorenim svetohraništem. I to je dobar i zakonit način iskazivanja štovanja Isusu u euharistiji; usp. A. Pistoia, *nav. čl.*, str. 57-62.

odsutnosti ili spriječenosti izvanredni izlagatelji su: akolit, izvanredni djelatelj pričesti te članovi redovničkih i laičkih udruženja, muških i ženskih, ako ih je za to ovlastio mjesni ordinarij. Oni mogu ne samo otvoriti svetohranište kao prije nego i postaviti ciborij na oltar i staviti hostiju u pokaznicu. Ipak, izvanredni izlagatelji ne mogu na kraju klanjanja podijeliti euharistijski blagoslov (usp. EC 91). Obrednik donosi i potrebne odredbe koje uređuju izlaganje presvetog sakramenta, klanjanje i završni blagoslov. Prije ovog obrednika bilo je propisano pjevanje "Divnoj dakle...", a nakon toga moljenje tradicionalne tijelovske molitve "Bože, koji si nam u divnom Sakramentu...", kojoj je prethodio redak "Kruh s neba...". Prema ovom obredniku može se pjevati cijeli himan "Usta moja, uzdižite..." i ostali himni navedeni u Obredniku, kao i himni vazmenog sadržaja uzeti iz Časoslova ili koja druga euharistijska pjesma (usp. EC 97; 192-199). Uz dosadašnju tijelovsku molitvu, mogu se upotrijebiti i druge navedene molitve po izboru. Prije završne molitve ispušta se redak "Kruh s neba..." (usp. EC 98; 224-229). Završnim blagoslovom s presvetim sakramentom završava se ovaj oblik štovanja euharistije. Trebalo bi koristiti ponuđene mogućnosti izbora, kako himana i pjesama, tako i molitava prije blagoslova.<sup>9</sup>

### 4.3. Euharistijske procesije

U svojim odredbama o euharistijskim procesijama Obrednik preuzima ono što je rečeno u uputi *Eucharisticum mysterium* (usp. EM 59), ali to još proširuje i potanje precizira. Naglašava se da svečanim euharistijskim procesijama ulicama "kršćanski narod javno svjedoči svoju vjeru i pobožnost prema presvetom sakramentu" (EC 101). Procesija se kreće ulicama, pa se procesijom ne može zvati procesionalno nošenje euharistije u crkvi, pa ni ono oko crkve. Ovdje se pojavljuje problem uputnosti održavanja procesija u konkretnom sociološkom okruženju i uvjetima. Spada na mjesnog ordinarija da on prosudi i odredi hoće li se, kada i kako održati euharistijska procesija i postoje li uvjeti, da ona zaista bude dostojan izraz poštovanja i vjere prema presvetom sakramentu (usp. EC 101; EM 59). Obrednik ističe posebno pastoralno značenje tijelovske procesije, bilo na sam blagdan ili drugi prikladni dan uz ovu svetkovinu, pa je treba zadržati gdje konkretne prilike omogućuju, da ona zaista bude izraz vjere i poštovanja. Prije je bilo propisano da u gradu bude jedna tijelovska procesija, no sada mjesni ordinarij može dopustiti da se u

<sup>9</sup> Usp. R. Falsini, *Il culto eucaristico...*, str. 45-47; V. N., *Commento...*, str. 330-332; S. Mazzarello, *Presentazione...*, str. 966-972.

većim gradovima, kada to pastoralne potrebe zahtijevaju, održi nekoliko tijelovskih procesija u glavnim četvrtima grada. Ako se, zbog opravdanih razloga procesija ne može održati, poželjno je da se održi neko drugo javno slavlje za cijeli grad, u katedrali ili na drugom prikladnom mjestu (usp. EC 102). Procesija bi redovito trebala započeti poslije mise u kojoj se posveti hostija za procesiju, ali se također može između mise i procesije održati javno zajedničko klanjanje. Trebalo bi ukrasiti trgove i ulice kuda procesija prolazi, a vjernici bi se trebali rasporediti prema običajima. Tijekom procesije dopušteno je na uobičajenim stajalištima podijeliti euharistijski blagoslov. Pjesme i molitve za vrijeme procesije trebaju očitovati vjeru u Isusa Krista i biti upravljene samo njemu. Procesija bi trebala ići iz jedne crkve u drugu i u njoj završiti, ali može se, ako to prilike zahtijevaju, vratiti i u polaznu crkvu. Na završetku procesije podijeli se euharistijski blagoslov ili u crkvi dolaska ili na drugome prikladnom mjestu. Zatim se presveti sakrament pohrani u svetohranište (usp. EC 103-108).

Svrha ove procesije nije apologetska, nego ona treba pridonijeti učvršćenju vjere i omogućiti njezino javno svjedočenje. U procesiji se nose svijeće, tamjan, nebica, prema narodnim običajima. Vidljivo je da Obrednik zadržava neke tradicionalne obrede uobičajene kod euharistijskih procesija (usp. EC 104; 106).<sup>10</sup>

#### 4.4. Euharistijski kongresi

Ovaj obrednik svoje odredbe o euharistijskim kongresima temelji na onima koje je donijela uputa *Eucharisticum mysterium* (usp. EM 67), ali ih potanje precizira i proširuje. Govori o značenju, pripremi, organizaciji i načinu održavanja euharistijskih kongresa. Kaže se da se "mogu smatrati postajama", na kojima se okuplja mjesna Crkva, ili Crkva neke biskupije, kraja, naroda ili cijelog svijeta na poziv partikularne Crkve. Svrha tog okupljanja je proučavanje i upoznavanje te javno štovanje euharistijskog otajstva, što je ujedno i znak vjere, te očitovanje zajedništva među crkvama i jedinstva u ljubavi (usp. EC 109). Da bi kongres bio plodonosan i pridonio napretku teološke znanosti i općem dobru mjesne Crkve, treba ga dobro pripremiti i s tom svrhom provesti prikladna istraživanja o mjestu, temi, potrebama i cjelokupnom rasporedu kongresa. U toj pripravi trebaju sudjelovati razni teološki i drugi stručnjaci (usp. EC 110). Priprava na kongres treba obuhvaćati

---

<sup>10</sup> Usp. R. Falsini, *Il culto eucaristico...*, str. 47-48; V. N., *Commento...*, str. 332-333; S. Mazzarello, *Presentazione...*, str. 973.

kateheze o euharistiji, to jest o Kristu, koji je živ i djelatan u Crkvi; zatim aktivno sudjelovanje vjernika u liturgiji, uz čitanje i slušanje Božje riječi i promicanje bratskog zajedništva; i konačno pronalaznje prikladnih načina i sredstava za rješavanje socijalnih pitanja i unapređenje čovjekova života te izgradnju suvremenog društva po uzoru na prvu kršćansku zajednicu, gdje je sve bilo zajedničko (usp. Dj 4,32). To će biti evandeoski kvasac sretnije budućnosti ljudskog društva (usp. EC 111).

Kongres se treba odvijati prema sljedećim principima: ponovno se naglašava ono na čemu se temelji Obrednik i što je bit euharistijske teologije, to jest da je euharistijsko slavlje središte i vrhunac svih kongresnih događanja; slavljenje Božje riječi, kateheze, predavanja i sva druga popratna događanja trebaju pridonijeti što temeljitijem produbljenju i svestranom upoznavanju odabrane teme kongresa; sudionicima kongresa treba omogućiti molitvu i produženo klanjanje pred izloženim presvetim sakramentom u jednoj crkvi ili nekoliko njih; konačno, ako to dopuštaju društvene i vjerske prilike, što prosuđuje mjesni ordinarij, održi se svečana kongresna euharistijska procesija ulicama grada, uz pjesme i molitve, obdržavajući opće odredbe o euharistijskim procesijama (usp. EC 112; EC 101-108).<sup>11</sup>

#### ZAKLJUČAK

Ovaj obrednik donosi nove obrede dijeljenja pričesti i štovanja euharistijskog otajstva izvan mise, koji su posve u skladu s teološkim normama i uputama sadržanima u raznim posaborskim dokumentima o euharistijskom otajstvu, posebno onima donesenim u uputi *Eucharisticum mysterium*. Obrednik je utemeljen na najvažnijem teološkom načelu o euharistijskom otajstvu, naime, da je euharistijsko slavlje, misa, središte liturgijskog života Crkve, to jest svakog vjernika, te izvor i svrha svih vidova štovanja koje se euharistiji iskazuje izvan mise. Stoga je misna žrtva u središtu svih principa, odredaba i obreda ovog obrednika.

Na teološkom načelu da je Krist, koji u misnoj žrtvi počinje biti prisutan pod prilikama kruha i vina, doista prisutan u tim prilikama kad se one čuvaju i nakon mise, ovaj dokument ukazuje na nužnost – i opravdava tradiciju koja potječe od početaka Crkve – da se tim prilikama iskazuje ono posebno poklonstveno štovanje, *cultus laetiae*, koje pripada samo Bogu. No, ovaj dokument ne zaboravlja

<sup>11</sup> Usp. R. Falsini, *Il culto eucaristico...*, str. 48; V. N., *Commento...*, str. 333; S. Mazzarello, *Presentazione...*, str. 975-976; G. Colombo, *nav. čl.*, str. 37.



izričito naglasiti da prvotna svrha Kristove prisutnosti u euharistiji nije klanjanje, nego pričest. Euharistijska prisutnost u svetohraništu počinje od mise i vodi k misi, ona proširuje milost euharistijske žrtve na one koji nisu mogli u njoj sudjelovati. Kristu prisutnom u euharistiji treba se klanjati, ali prije svega taj sakrament treba blagovati, jer je blagovanje prvotnije od klanjanja.

U ovim jasnim teološkim stavovima nalazi se odgovor na pitanje koja je svrha čuvanja euharistije i nakon mise. Naš dokument i u tom zastupa, temeljito obrazlaže i u obrednu praksu provodi tradicionalno stajalište Crkve, naime, da je prvotna svrha toga čuvanja davanje popudbine bolesnicima; tek na drugome mjestu je dijeljenje pričesti onima koji nisu mogli sudjelovati na misi, a klanjanje Isusu prisutnome u tim prilikama dolazi na treće mjesto. Iz tog ispravnog teološkog načela proizlazi kao posve razumljivo sve ono što se dalje nalazi u ovom obredniku.

Stoga Obrednik i onda kad govori o pričesti izvan mise, jasno ističe da pričest pod misom spada u samu bit mise i da vjernici najsavršenije sudjeluju u misi ako se pričeste nakon svećenikove pričesti, i to hostijama posvećenima u toj misi. No, obrednik naglašava da ovo načelo ni u kom slučaju ne želi dovesti u pitanje zakonitost i opravdanost pričesti izvan mise. Dapače, potiče vjernike koji nisu mogli sudjelovati na misi, da se pričeste izvan mise i tako sjedine sa svetom misom i zajednicom vjernika, a svećenike da često, po mogućnosti i svakodnevno, pričešćuju stare, bolesne i nemoćne. Ali Obrednik i praksu pričesti izvan mise, želi utemeljiti na ispravnim teološkim principima, pa potiče svećenike da vjernike poučavaju kako je svaka pričest, pa i onda kad se dijeli izvan mise bitno povezana s misom, jer proističe iz mise, pričesnike povezuje sa žrtvom križa i čini ih dionicima dobara vazmenog otajstva, i ujedno ih vodi prema sljedećim euharistijskim slavljinama. Da bi se pričest olakšala, skraćen je euharistijski post i uvedeni su izvanredni djelateli pričesti.

Kad Obrednik govori o raznim oblicima štovanja presvete euharistije izvan mise, opetovano ponavlja da svi oblici tog štovanja trebaju imati svoje izvorište u euharistijskoj žrtvi i nužno voditi do sakramentalne pričesti. U stvari, misna žrtva uvjetuje i oblikuje i molitvu klanjanja. Stoga klanjanje presvetoj euharistiji pomaže da što svjesnije i plodonosnije sudjelujemo u slavlju euharistijske žrtve i da se zajedno s Kristom i mi prinosimo Ocu nebeskom kao prinos žrtva, a da se naš sakramentalni susret s Kristom nastavi u našem životu. Euharistija kojoj se klanjamo, treba u konačnici biti blagovana, a mi po tom blagovanju posve ucijepljeni u otajstvo Kristove žrtve i tako pripremljeni za sljedeća plodonosna euharistijska slavlja.

Govoreći o izlaganju presvete euharistije, Obrednik ističe da treba paziti da i tada bude jasno izražena povezanost presvetog sakramenta s misom. To se treba očitovati i u znakovima: hostija koja se izlaže na klanjanje treba biti, ako je to ikako moguće, posvećena na misi koja prethodi klanjanju i postavljena u pokaznicu i na oltar već u misi nakon pričesti. Misa uvijek ima prednost pred svim oblicima štovanja euharistije izvan mise; stoga je razumljiva i odredba da se zabranjuje slavljenje mise u istoj crkvenoj lađi gdje je izložen presveti sakrament i da se produženo izlaganje treba prekinuti za vrijeme mise. Zabranjeno je izlaganje samo da bi se podijelio blagoslov.

I euharistijska procesija trebala bi biti povezana s misom, to jest krenuti nakon mise u kojoj se posveti hostija za procesiju. I u govoru o euharistijskom kongresu ponovno se naglašava ono na čemu je posve utemeljen ovaj obrednik i što je bit posaborske euharistijske teologije, to jest da je euharistijsko slavlje središte i vrhunac svih kongresnih događanja.

Nakon svega navedenog očito je da ovaj obrednik daje jasna usmjerenja, kako se i na koji način dijeljenje svete pričesti i štovanje euharistijskog otajstva izvan mise može odvijati u skladu s ispravnim teološkim načelima. Praksa pokazuje da još uvijek ima postupanja koja odudaraju od teologije ovog obrednika. Upravo stoga je potrebno dobro ga upoznati, pa ovim radom želimo tome pridonijeti.

## HOLY COMMUNION AND THE OBSERVANCE OF EUCHARISTIC MYSTERY OUT OF MASS

### *Summary*

In this work the author analyzes the Roman Book of Rites: "Holy Communion and the Observance of Eucharistic Mystery out of Mass". This Book of Rites is founded on the most important theological principle about the Eucharistic mystery which says that the Eucharistic celebration, mass offering, is the focal point of the liturgic life of Church, and, therefore, the origin and purpose of all kinds of Eucharistic observance out of mass. In this Book of Rites, correct theological norms and instructions on the observance of Eucharistic mystery, contained in various post council documents, are accepted and converted into rites, but it also brings some new ones. That's that reason why, in this Book of Rites, the Holy Communion and all other forms of Eucharistic observance out of mass are closely related to the mass. It is stressed that all these forms of observance begin from the

mass, extending the grace of the Eucharistic offering to those who are not able to participate in the mass, and again guiding them and preparing them for the future Eucharistic celebrations.

Pastoral practice shows that there are still some procedures which are not in accordance with the correct theological principles of this Book. One should study it well to be able to act upon it. We wish to contribute to it with this work.

*Key words:* Eucharistic mystery, observance of Eucharist, out of mass, Eucharistic celebration, theological principles, mass – the source and culmination, adoration, keeping of Eucharist, Communion, displaying of Eucharist, Eucharistic processions, Eucharistic congresses.